

**Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя
Стефаника
Навчально-науковий юридичний інститут
кафедра теорії та історії держави і права**

Методичні вказівки для проведення семінарських занять
для студентів заочної форми навчання
з навчальної дисципліни

**«Права, свободи та обов'язки людини і громадянина (гендерний
ракурс)»**

спеціальність 081 «Право»

Івано-Франківськ-2019

Саветчук Н.М. Методичні вказівки для проведення семінарських занять для студентів заочної форми навчання з навчальної дисципліни ««Права, свободи та обов'язки людини і громадянина (гендерний ракурс)»»

Схвалено на засіданні кафедри теорії та історії держави і права Навчально-наукового Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, протокол № 11 від 27.05.2019 р.

Затверджено науково-методичною радою Навчально-наукового юридичного інституту

Від 21.06. 2019, протокол № 5

Методичні вказівки для проведення семінарських занять для студентів заочної форми спеціальності «Право» містять: програму курсу; перелік тем та планів щодо семінарських занять та короткий виклад матеріалу до кожної теми; контрольні питання; перелік необхідної для вивчення літератури; тематику рефератів, словник термінів та понять.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Програма курсу.....	7
РОЗДІЛ 2. Семінарські заняття.....	10
РОЗДІЛ 3. Тематика рефератів.....	13
РОЗДІЛ 4. Словник термінів та понять.....	15

ВСТУП

Актуальність поширення знань щодо прав та свобод людини і громадянина в Україні навряд чи вимагає нині спеціального обґрунтування. Безліч прикладів можна наводити на підтвердження того, що саме брак таких знань у багатьох осіб стає перешкодою у реалізації та захисті прав і свобод.

Проголосивши свою незалежність, Україна стала на шлях власної правової держави і громадянського суспільства. Серед інших проблем, що вирішує їх народ України, є і проблема здійснення прав людини і громадянина. Для того, щоб у повному обсязі реалізувати права та обов'язки, необхідно їх знати.

Права людини, їх соціальне призначення в суспільстві – одна з найбільш важливих проблем історичного, соціального та культурного розвитку людства

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни **«Права, свободи та обов'язки людини і громадянина (гендерний ракурс)»** складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки «Бакалавр» спеціальності «Право», ОПП «Міжнародне та європейське право».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є дослідження теорії прав людини і громадянина України; особливостей правового статусу людини і громадянина; змісту особистих, політичних, соціально-економічних і культурних прав і свобод, механізм їх реалізації, регулювання та гарантування як в національному конституційному законодавстві, так і в міжнародно-правових документах; питання гендерної рівності.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина (гендерний ракурс)» є: підготовка професіоналів, які мають високу правосвідомість та правову культуру, володіють необхідними в їх наступній діяльності знаннями та практичними навичками для вирішення конкретних питань щодо захисту прав і свобод людини та громадянина; формувати вміння майбутніх юристів самостійно орієнтуватися у законодавстві, що встановлює та гарантує права і свободи людини та громадянина та уміло застосовувати його у практичній площині; формування у студентів предметних компетентностей, системи знань, вмінь та навичок в сфері захисту прав жінок й утвердження гендерної рівності;

надання цілісного уявлення про концепцію недискримінації за ознакою статі як засадничу цінність і правовий стандарт сучасного суспільства.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина (гендерний ракурс)» є наступні:

- ознайомити студентів зі змістом понять „природні невідчужувані права людини”, „права громадянина”, „покоління прав людини”, „основні (фундаментальні) та неосновні (додаткові, похідні) права особи”, „правовий статус людини і громадянина»; «гендерна рівність»;
- вміти орієнтуватися в сучасних національних та світових правових реаліях, тенденціях, уміти виявляти вплив ідеї прав людини на економічне, соціальне, культурне життя суспільства, порівнювати різні типи правових та політичних систем в аспекті прав людини;
- об'єктивно і критично аналізувати інформацію про інститут прав людини, займати самостійну позицію у питаннях теоретичного та практичного характеру, що стосуються інституту прав людини;
- поряд із з'ясуванням теоретичних питань завданням даної дисципліни є вироблення практичних навичок, які будуть корисними в процесі розбудови правової держави в сучасній Україні.
- розкрити основи формування та механізми реалізації гендерної політики в Україні та у світі;
- розвинути навички пошуку нових методів та підходів до вирішення гендерних проблем із урахуванням досвіду зарубіжних країн.

В процесі вивчення даної навчальної дисципліни студенти повинні **знати:**

- основні положення теорії і практики забезпечення прав і свобод людини та громадянина в правовій державі;
- загальні засади правового статусу людини і громадянина в Україні;
- систему, зміст основних прав і свобод людини і громадянина України та їх класифікацію;
- ключові положення міжнародного та національного законодавства в галузі прав людини;
- ключові міжнародні та національні механізми захисту прав людини і громадянина;

- нормативне регулювання прав, свобод і обов'язків людини і громадянина в конституційному законодавстві України та в міжнародно-правових пактах про права людини і громадянина;
- механізм захисту і конституційних гарантій основних прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- головні проблеми, що виникають при реалізації прав і свобод людини та громадянина;
- реалізацію гендерної політики в Україні.

вміти :

- аналізувати норми Конституції України та інших нормативно-правових актів з прав людини і громадянина;
- тлумачити нормативно-правові акти з прав людини і громадянина;
- правильно застосовувати державно-правові акти з прав людини при вирішенні конкретних ситуацій з цих питань;
- займати самостійну позицію у питаннях теоретичного та практичного характеру, що стосуються інституту прав людини, зокрема, сформулювати розуміння основних проблем та ускладнень, які супроводжують процес реалізації прав людини в Україні, вказати на шляхи розв'язання сформульованих проблем;
- орієнтуватися у сучасних національних та світових правових реаліях, тенденціях;
- уміти виявляти вплив ідеї прав людини на економічне, соціальне, культурне життя суспільства;
- розв'язувати практичні справи в сфері забезпечення гендерної рівності, використовувати універсальні та регіональні механізми захисту рівних прав та можливостей жінок і чоловіків задля врахування гендерного компонента у здійсненні своєї діяльності у сфері юриспруденції, враховувати особливості національного механізму забезпечення та захисту прав людини;
- проявляти високу професійну компетентність на підставі уявлення про гендерний баланс у суспільстві як одну з визначальних цілей сталого розвитку й цінність демократичного суспільства.

РОЗДІЛ 1. ПРОГРАМА КУРСУ

Змістовий модуль 1. Права людини: загальнотеоретичні основи

Тема. Права людини: загальнотеоретична характеристика.

Поняття прав людини та їх зміст. Гідність людини як морально-сутнісна основа її прав. Наукові підходи до інтерпретації гідності людини.

Права людини та права громадянина. Підстави розрізнення категорій “права людини” та “права громадянина” і відповідних статусів у позитивному праві. Розрізнення статусів людини і громадянина за Основним Законом України та міжнародним правом.

Права людини і права громадянина: загальна порівняльна характеристика. Права, свободи та обов’язки: співвідношення категорій.

Тема. Генезис прав людини.

Міфологічні уявлення про людину та її права. Уявлення про права людини в античний період розвитку суспільства. Зародження уявлень про права людини у Середньовіччя.

Зміст прав людини в епоху Нового часу та в ХХ ст. Нормативні акти, що закріплювали права і свободи людини в умовах Середньовіччя.

Економічні й соціальні права людини: їх становлення та спроби конституційного закріплення в умовах Нового часу та ХХ століття.

Українські ідеї про права і свободи людини та їх закріплення в правових та інших документах.

Тема. Типологія прав людини.

Класифікація прав людини. Позитивні” і „негативні” права та способи законодавчого закріплення прав. Особисті права людини. Політичні права людини. Соціально-економічні права людини. Культурні права людини. Екологічні права людини.

Покоління прав людини. Права першого покоління. Права другого покоління. Права третього покоління. Становлення прав четвертого покоління.

Фундаментальні (основні) права особи: поняття і характеристика, відмінність від нефундаментальних (додаткових) прав.

Тема. Конституційні обов'язки людини і громадянина України та гарантії їх виконання.

Поняття та види конституційних обов'язків людини і громадянина України. Обов'язки людини за Конституцією України. Конституційні обов'язки громадян в Україні.

Спеціальні обов'язки іноземців та осіб без громадянства за Конституцією України. Гарантії виконання конституційних обов'язків людини і громадянина.

Тема. Правовий статус людини і громадянина.

Поняття конституційно-правового статусу людини і громадянина та його елемента. Види правового статусу людини і громадянина. Принципи правового статусу людини і громадянина. Громадянство України як елемент правового статусу.

Правовий статус іноземців і осіб без громадянства. Правовий статус біженців і вимушених переселенців.

Тема. Права дитини: від витоків до сьогодення.

Права дитини в контексті історичних і сьогоденних реалій. Конвенція ООН про права дитини.

Права дитини в цивільному праві. Права дітей при спадкуванні.

Права дітей в сімейному законодавстві. Усиновлення.

Права дитини в трудовому законодавстві.

Права дітей в кримінальному праві. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх.

Основні положення Закону України «Про охорону дитинства».

Протидія насильству над дітьми у міжнародному праві та в законодавстві України. Міжнародно-правові стандарти захисту прав дитини від жорстокого поводження з боку членів сім'ї.

Змістовий модуль 2. Гендерні аспекти прав людини.

Тема. Гендерна рівність в Україні.

Суть поняття «стать» та «гендер». Поняття гендерної культури. Гендерне насильство. Гендерна політика. Гендерні стереотипи як бар'єр у реалізації прав людини. Проблема рівності прав чоловіків та жінок як складова прав особистості. Права жінок і гендерна рівність.

Гендерна рівність і законодавство України. Принципи гендерної рівності у Конституції України та їх узгодження з міжнародними стандартами. Проблеми гендерної рівності в Україні. Інституційні механізми формування та впровадження гендерної політики в Україні. Фемінізм як боротьба за рівні права та можливості жінок і чоловіків.

Тема. Гендерна рівність в зарубіжних країнах.

Рівні права і можливості для жінок і чоловіків у договорах ЄС. Жінки при владі: ситуація в країнах ЄС. Інституційне забезпечення гендерної рівності в країнах ЄС.

Міжнародні організації і гендерна рівність. Роль міжнародних жіночих організацій у підвищенні статусу жінок. Міжнародні стандарти у сфері захисту прав жінок. Міжнародні документи, що сприяють дотриманню прав жінок та забезпечення гендерної рівності. Впровадження гендерної рівності у зарубіжних країнах.

Тема. Обмеження прав та свобод людини.

Межі здійснення прав людини. Підстави обмежень прав і свобод особи за нормами міжнародного права та за національним законодавством.

Конституційні підстави обмежень прав і свобод в Україні. Принцип неприпустимості свавільного обмеження прав і свобод.

Права і свободи людини і громадянина в умовах надзвичайного стану.

Принцип визнання автономії особи пацієнта. Принцип справедливості. Ксенофобія і права людини. Поняття «толерантність», «ксенофобія», «етнофобія», «расова дискримінація». Форми дискримінації.

Тема. Захист прав та свобод людини і громадянина в Україні.

Механізм здійснення прав та свобод людини і громадянина в Україні. Поняття та структура конституційно-правового механізму забезпечення реалізації прав і свобод людини і громадянина. Елементи механізму реалізації конституційних прав і свобод людини і громадянина. Гарантії прав та свобод людини і громадянина як передумова їх здійснення. Проблеми захисту прав людини в Україні.

Значення діяльності суду щодо захисту прав людини. Судовий захист прав і свобод. Діяльність прокуратури України та Служби Безпеки України із забезпечення прав, свобод і обов'язків людини та громадянина. Діяльність інших правоохоронних органів із забезпечення прав, свобод і обов'язків людини та громадянина.

Тема. Міжнародно-правові механізми захисту прав людини.

Завдання та принципи міжнародного захисту прав людини. Механізм захисту прав людини в рамках ООН. Статут ООН та Міжнародний біль про права у контексті захисту прав людини. Роль головних та допоміжних органів ООН у міжнародному захисті прав людини.

Загальна Декларація прав людини. Застосування конвенції про захист прав людини та основних свобод Європейським судом з прав людини: концептуальні засади. Міжнародна Конвенція з ліквідації всіх форм расової дискримінації. Конвенція проти тортур та інших форм жорстокого, нелюдського або принизливого поведіння.

Європейська Конвенція про захист прав людини та основних свобод та юрисдикція Європейського Суду.

Тема. Права людини і глобалізація.

Культура прав людини. Толерантність і діалог культур. Проблеми реалізації ідеї толерантності. Проблема універсальності прав людини і

культурний релятивізм. Абсолютний універсалізм. Поміrkований універсалізм.

Державний суверенітет і дотримання прав людини. Права людини як універсальна соціальна константа. Обмеження державного суверенітету. Права людини і боротьба з тероризмом та екстремізмом.

РОЗДІЛ 2. СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

Головна мета семінарського заняття з навчальної дисципліни «**Права, свободи та обов'язки людини і громадянина (гендерний ракурс)**» – надати можливість студентам самостійно опанувати питання тем, передбачених навчальною програмою. Важливе завдання семінарів – заохотити студентів до активного обговорення питань та можливості їхнього осмислення.

Під час підготовки до семінару обов'язковим є самостійне опрацювання першоджерел, запланованих для вивчення певної теми. Під час обговорення питань студенти повинні самостійно висловлювати свою точку зору та аргументувати її.

Під час відповіді студенти повинні будувати свій виступ так, щоб у ньому містилися:

- чітке формулювання теоретичного положення;
- основа цього положення і розкриття його найбільш важливих рис;
- підтвердження теоретичних положень конкретними фактами.

Семінарські заняття можуть проходити в різноманітних формах: співбесіда, захист реферативних робіт, конкурсне заняття, проведення тестових завдань тощо.

До тем, винесених на розгляд на семінарські заняття, подається перелік питань, які будуть розглядатись на занятті, перелік контрольних питань, що носять більш деталізований характер та забезпечують більш глибоке освоєння теми або конкретизують окремі положення теми.

Студенти повинні знати і певні вимоги до процесу проведення семінарських занять. Так, один студент виступає з доповіддю за конкретним пунктом плану. Протягом 10-15 хвилин він зобов'язаний своїм виступом організувати дискусію щодо порушених проблем, розбудити творчу активність навчальної групи. Також протягом 10 хвилин проводиться обговорення виступу студента через доповнення, уточнення, висловлювання своїх поглядів тощо. Вирішення проблемної ситуації завершується висновком.

Тема. Правовий статус людини і громадянина.

Слід зазначити, що правовий статус людини – це сукупність правосуб'єктності людини, його принципів, прав, свобод і обов'язків

людини та їх гарантій. Структуру правового статусу людини складають такі елементи: правосуб'єктність людини; принципи; права і свободи людини і громадянина та гарантії їх реалізації; обов'язки людини та гарантії їх виконання.

Правовий статус громадянина, крім названих елементів, включає також певний зв'язок між людиною і державою, із якого випливають додаткові права, свободи й обов'язки особи та їх гарантії. Певні особливості має конституційний-правовий статус іноземця і особи без громадянства.

Центральний елемент правового статусу людини і громадянина – це права та свободи людини і громадянина та їх гарантії. Але система цих прав та свобод, гарантій не може бути міцною без певних основних ідей, принципів конституційно-правового статусу людини і громадянина.

Питання для обговорення:

1. Поняття правового статусу людини і громадянина та його елементи.
2. Види правового статусу людини і громадянина.
3. Принципи правового статусу людини і громадянина.
4. Громадянство України як елемент правового статусу.
5. Правовий статус іноземців і осіб без громадянства.
6. Правовий статус біженців і вимушених переселенців.

Контрольні питання:

1. Що таке правовий статус людини та правовий статус громадянина? З чого складаються ці явища та як вони співвідносяться один з другим?
2. У чому полягає принцип невідчужуваності і непорушності прав і свобод людини?
3. Що є змістом принципу рівності у правах і свободах і рівності перед законом?
4. Що означають звуження змісту прав та свобод людини і громадянина та звуження їх обсягу?

Ключові терміни та поняття: особа, людина, громадянин, правовий статус людини, принципи правового статусу людини, іноземець, особа без громадянства, біженець, вимушений переселенець.

Рекомендована література:

1. Стефанюк Ю.В. Структура правового статусу особи: теоретичний аспект. URL: http://www.lj.kherson.ua/2016/pravo02/part_1/8.pdf
2. Явтушенко О.В. Принципи конституційно-правового статусу особи: тенденції та перспективи розвитку. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 1. С.73-76.
3. Безусий В. В. Окремі питання правового статусу людини в державі. *Форум права*. – 2009. № 2. С. 44–49
4. Кравцова З.С. Категорія «конституційно-правовий статус»: поняття та загальна характеристика. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 2016. Серія ПРАВО. Випуск 41. Том 1. С.74-77.
5. Лесько А.М. Структура правового статусу особи: теоретико-правовий аналіз. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/law/33oct2018/3.pdf>
6. Золотяр О.О. Правовий статус людини в інформаційному суспільстві. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 1. С.84-87
7. Аніщук Н.В. Тенденції розвитку інституту конституційно-правового статусу жінок в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.13. Одеса, 2001. 21 с.
8. Биков О.М. Конституційно-правовий статус національних меншин в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. К., 2001. 13 с.
9. Панчишин А.В. Поняття, ознаки та структура категорії «правовий статус». *Часопис Київського університету права*. 2010. №2. С. 95–98.
10. Петров Є.Ю. Принципи конституційно-правового статусу іноземців в Україні. *Форум права*. 2012. № 1. С. 767–775.
11. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні: *матеріали Міжрегіональної науково-практичної конференції, присвяченої проголошенню Загальної декларації прав людини* (м. Івано-Франківськ, 8 грудня 2009 р.). Івано-Франківськ: ПЮІ ЛьвДУВС, 2010. 266 с.
12. Загальна теорія держави і права: Підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів / За ред. д-ра юрид.наук, проф., акад. АПрН України М.В. Цвіка, д-ра юрид.наук, проф., акад. АПрН України О.В.Петришина. Харків: Право, 2012.584с.

13. Колодій А.М. Права людини і громадянина в Україні: навч. посібн. К.: Юрінком Інтер, 2004. 336 с.
14. Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні: Підруч. /за ред. О.В.Пушкіна, В. М. Шкабаро, Т. М. Заворотченко. Д.: Вид-во ДУЕП імені Альфреда Нобеля, 2011. 336 с.
15. Кравченко В.В. Конституційне право України: Навчальний посібник 6-е видання. Київ: Атіка, 2018. 608 с.
16. Кушніренко О.Г., Слінько Т.М. Права і свободи людини та громадянина: Навчальний посібник. Х.: Факт, 2001. 440 с.
17. Мартинюк Р. Теорія прав людини. Острог: Видавництво Національного університету "Острозька академія", 2008. 250 с.
18. Молдован В.В., Чулінда Л.І. Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина. Київ: Центр навчальної літератури. 2012. 206 с.
19. Олійник А.Ю. Актуальні проблеми конституційного права України. К., 2018. 554 с.
20. Погорілко В.Ф., Головченко В.Ф., Сірий М.І. Права та свободи людини і громадянина в Україні. Київ Юрінком, 1997. 185 с.
21. Погорілко В.Ф., Федоренко В.Л. Конституційне право України: Підручник. 4-е вид., перероблене і доопрац. К.: 2016. 727с.
22. Права дитини: від витоків до сьогодення: Зб. текстів, метод. та ін. форм. Матеріалів / за ред.. Г.М.Лактіонова, Л.В.Пироженко, О.В.Сухомлинська та ін.. К.:Либідь, 2002. 280 с.
23. Пустовіт Ж. М. Актуальні проблеми прав і свобод людини та громадянина в Україні: Навчальний посібник. К.: КНТ, 2009. 232 с.
24. Рабінович П.М., Хавронюк М.І. Права людини і громадянина: Навчальний посібник. К.: Атіка, 2004. 464 с.
25. Скакун О.Ф. Теорія права і держави: Підручник. 2-е видання. К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. 520 с.
26. Шемшученко Ю.С., Карпачова Н.І., Костецька Т. А., Воротіна Н.В., Суржинський М.І. Конституційні права, свободи і обов'язки людини і громадянина в Україні. К.: Юридична думка, 2008. 251с.
27. Права людини в Україні. Наукове видання /За ред.: А. Б. Благої, О. А . Мартиненка / Українська Гельсінська спілка з прав людини. Київ, 2015. 184 с.

РОЗДІЛ 3.

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Місце теорії прав людини в системі юридичних наук, значення та актуальність теорії прав людини;
2. Права людини і цивілізація (релігія);
3. Генезис прав людини (епоха Античності, Середньовіччя)
4. Права людини в епоху Нового часу;
5. Природноправовий та позитивістський підходи до розуміння прав людини;
6. Співвідношення категорій “права” та “свободи” людини і громадянина, їх взаємозв’язок з категорією обов’язків;
7. Підстави розрізнення прав людини та прав громадянина і відповідних статусів в позитивному праві;
8. Розрізнення статусу людини і громадянина за міжнародним правом та національним законодавством.
9. Підстави обмежень прав і свобод особи за нормами міжнародного права та за національним законодавством;
10. Гарантії прав та свобод людини і громадянина в Україні як передумова їх реалізації;
11. Класифікація прав людини (Позитивні і негативні права. Класифікація за сферами життєдіяльності);
12. Права першого покоління.
13. Права другого покоління;
14. Права третього покоління;
15. Права четвертого покоління
16. Фундаментальні (основні) права особи; нефундаментальні (додаткові) права особи, їх взаємозв’язок та відмінність;
17. Види правових статусів;
18. Позитивні (юридичні) права особи як елемент правового статусу;
19. Права і свободи людини і громадянина в умовах надзвичайного стану;
20. Соціально-правовий механізм забезпечення прав людини в Україні;
21. Організаційно-правовий механізм захисту основних прав та свобод людини і громадянина в Україні;

22. Проблеми здійснення механізму забезпечення прав людини в Україні;
23. Права людини в історії міжнародних відносин;
24. Механізм захисту прав людини в рамках Статуту Ліги Націй;
25. Статут ООН і права людини.
26. Міжнародний біль про права людини. Характеристика документа.
27. Загальна декларація про права людини. Характеристика документа.
28. Пакт про економічні, соціальні та культурні права. Характеристика документа.
29. Пакт про громадянські і політичні права. Характеристика документа.
30. Європейська система захисту прав людини (загальна характеристика);
31. Європейська конвенція про захист прав людини і основних свобод та роль Європейського суду в її реалізації;
32. Компетенція, організація та процедура діяльності Європейського Суду;
33. Порядок звернення фізичних осіб в Європейський Суд; умови прийнятності справи;
34. Переваги та недоліки природноправового та позитивістського підходів в механізмі захисту прав людини.
35. Проблеми реалізації та захисту прав та свобод людини і громадянина в Україні.
36. Міжнародно-правовий захист прав жінок
37. Правовий захист прав дитини від насилля в Україні
38. Міжнародно-правові аспекти захисту прав біженців в Україні
39. Входження України до міжнародної системи захисту прав людини: проблематика сьогодення
40. Порядок звернення громадян України до Європейського суду з прав людини
41. Право на працю: міжнародні стандарти та українська реальність
42. Європейський механізм протидії торгівлі людьми
43. Проблеми правового регулювання та забезпечення права на мирні зібрання в Україні
44. Права людини і громадянина у конституційних актах Української Центральної Ради

- 45.Порушення політичних прав та свобод людини в Криму під час російської окупації
- 46.Міжнародно-правовий захист права на вільний вибір місця проживання та свободу пересування
- 47.Проблема клонування у міжнародному праві
- 48.Право людини на свободу від катувань
- 49.Міжнародно-правові стандарти захисту прав дитини від жорстокого поводження з боку членів сім'ї
- 50.Проблеми міжнародно-правового захисту прав апатридів
- 51.Проблеми захисту прав вимушених переселенців в результаті збройного конфлікту в Східній частині України
- 52.Захист прав і свобод окремих категорій осіб під час збройних конфліктів
- 53.Захист прав дітей під час збройних конфліктів – одна з найважливіших проблем сьогодення
- 54.Становлення державної гендерної політики.
- 55.Гендерна соціалізація українського суспільства.
- 56.Механізми реалізації гендерної політики.
- 57.Гендерні стереотипи.
- 58.Міжнародні організації захисту прав жінок.
- 59.Фемінізм в Україні.
- 60.Гендерна соціалізація у сім'ї.
- 61.Особливості гендерної ситуації у чоловіків і жінок-керівників.
- 62.Чоловіки і жінки на ринку праці: нерівність соціальних можливостей – різні економічні результати.
- 63.Міжнародні правові механізми та закордонний досвід правового забезпечення рівних можливостей.

РОЗДІЛ 4. СЛОВНИК ТЕРМІНІВ ТА ПОНЯТЬ

Біженець – іноземний громадянин або особа без громадянства, яка внаслідок обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань за ознаками раси, національності, ставлення до релігії, громадянства, належності до певної соціальної групи або політичних переконань змушена залишити територію держави, громадянином якої вона є, або територію свого постійного проживання і не може або не бажає користуватися захистом цієї держави внаслідок зазначених побоювань, і щодо якої прийнято рішення про надання їй статусу біженця.

Біпатриди – фізичні особи, що мають громадянство двох або більше держав.

Гарантії прав людини – система соціально-економічних, моральних, політичних, юридичних умов, засобів та заходів, що забезпечують фактичну реалізацію, охорону та належний захист прав, свобод та законних інтересів людини.

Гендер – у феміністичних та гендерних дослідженнях соціально-біологічна характеристика, через яку визначаються поняття «чоловік» і «жінка», психосоціальні, соціокультурні ролі чоловіка і жінки як особистостей, а також психобіологічні особливості, на які впливає біологічна стать, цілісна психічна репрезентація статі, сповнена неповторним динамічним глибинним, когнітивним та поведінковим поняттям жіночого та чоловічого, здобута індивідом у результаті набуття індивідуального гендерного досвіду.

Гендерна рівність – гендерна рівність, також рівність жінок та чоловіків, рівність статей, — концепція досягнення рівних прав людини між чоловіками та жінками в трудових, сімейних та інших правових відносинах, а також урівнювання ролі в суспільстві загалом.

Геноцид – дії, що чиняться з наміром знищити повністю чи частково будь-яку національну, етнічну, расову чи релігійну групу як таку.

Громадянство – постійний правовий зв'язок між особою та певною державою, що знаходить свій вираз у їх взаємних правах та обов'язках.

Громадянин – людина, яка належить до постійного населення даної держави та користується всіма правами, виконує всі обов'язки цієї держави.

Декларація – проголошення основних принципів, які не мають загальнообов'язкової сили, рекомендація.

Дискримінація – будь-яка, така, що не має раціонального обґрунтування, побудована на основі фізичних чи біологічних ознак, диференціація прав та повноважень суб'єкта.

Дискримінація щодо жінок – будь-яке розрізнення, виняток або обмеження за ознакою статі, спрямовані на ослаблення чи зведення нанівець визнання, користування або здійснення жінками, незалежно від їх сімейного стану, прав людини та основних свобод у політичній, економічній, соціальній, культурній, громадській або будь-якій іншій галузі.

Дитина – людська істота до досягнення нею 18-річного віку, якщо за законом, застосовуваним до даної особи, вона не досягає повноліття раніше.

Дієздатність – закріплена законом здатність суб'єкта права набувати своїми діями суб'єктивні права та породжувати юридичні обов'язки.

Іноземець — особа, яка не перебуває у громадянстві України і є громадянином (підданим) іншої держави або держав.

Конвенція – міжнародна угода з якого-небудь спеціального питання, має обов'язкову силу для тих держав, які до неї приєдналися.

Міжнародні стандарти в галузі прав людини – це загальновизнані міжнародно-правові норми, які закріплюють на загальнолюдському рівні статус особистості і встановлюють перелік основоположних прав і свобод, обов'язок держав їх дотримуватися цих прав і свобод, а також межі можливого або припустимого їх обмеження.

Права дитини – комплекс прав і свобод, який характеризує правовий статус дитини з урахуванням особливостей розвитку людини до повноліття.

Права жінок – комплекс прав і свобод, який характеризує правовий статус жінок з урахуванням їх соціального стану.

Права людини – можливість вибору особою певної поведінки для забезпечення свого нормального існування й розвитку, закріплена в законах, інших правових актах держави та міжнародних документах,

обумовлена рівнем економічного, соціального, духовного і культурного розвитку суспільства.

Правовий статус особи — це положення людини у правовій реальності, що відображає її (людини) фактичний стан у взаємовідносинах з суспільством і державою. Це сукупність суб'єктивних прав, юридичних обов'язків і законних інтересів суб'єктів прав.

Правоздатність фізичної особи — передбачена нормами права здатність (можливість) індивіда мати суб'єктивні юридичні права та суб'єктивні юридичні обов'язки.

Презумпція невинності – принцип кримінального процесу, згідно з яким підозрюваний, обвинувачений, підсудний вважається невинним, поки його винність у скоєнні злочину не буде доведена у передбаченому законом порядку і визнана вироком суду, що набрав законної сили.

Природні права людини – комплекс прав людини, які дані людині від народження і обумовлені фактом її народження; це ті «природжені» права людини, які забезпечують їй належне існування, розвиток і захист, і є загальними і рівними для всіх людей.

Свобода людини – узаконена державою можливість що-небудь робити, здійснювати; відсутність будь-яких обмежень у чому-небудь.

Суб'єктивний обов'язок – міра належної поведінки особи, закріплена нормами права.

Юридична відповідальність – передбачене законом та застосовуване органами держави примусове обмеження або позбавлення правопорушника певних благ як результат вчиненого ним правопорушення.